

فضای مجازی و تحولات هویتی در ایران

Cyberspace and Identity Upheavals in Iran

www.ketab.ir

پویان احیائی

سرشناسه: اخیانی، پویان، ۱۳۷۰-

عنوان و نام پدیدآور: فضای مجازی و تحولات هویتی در ایران

مشخصات نشر: تهران: پارسینه، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۷۱ص: جدول.

شابک: ۶-۳۲-۷۳۶۹-۶۰۰-۹۷۸-۸۸۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: قیای مختصر

یادداشت: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.

یادداشت: کتابنامه.

شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۸۶۷۲

نام کتاب: فضای مجازی و تحولات هویتی در ایران

مؤلف: پویان اخیانی

ناشر: پارسینه

چاپ و صحافی: مجتمع چاپ اول

شابک: ۶-۳۲-۷۳۶۹-۶۰۰-۹۷۸

نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۴

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۸۸۰۰۰ ریال

❖ حق چاپ این اثر، برای مؤلف محفوظ است ❖

دفتر مرکزی: تهران، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه بهشت آیین، پلاک ۳۴، نشر پارسینه

تلفن تماس: ۶۶۹۶۸۸۵

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....

فصل اول: هویت و رویکردهای نظری آن

۲.....	مفهوم هویت
۵.....	بررسی مفهوم هویت در بستر تحول تاریخی آن
۵.....	هویت پیشامدرن
۶.....	هویت مدرن
۱۱.....	هویت پست مدرن
۱۴.....	هویت شخصی
۱۶.....	هویت اجتماعی
۱۸.....	ابعاد هویت اجتماعی
۲۰.....	هویت خانوادگی
۲۱.....	هویت جنسیتی
۲۲.....	هویت دینی
۲۵.....	هویت قومی
۲۵.....	هویت ملی
۲۷.....	هویت فرهنگی
۲۸.....	هویت مصرفی (هویت اجتماعی مبتنی بر سبک زندگی)
۳۰.....	هویت مدرن
۳۲.....	هویت بدنی
۳۶.....	رویکردهای نظری هویت
۳۶.....	نظریه هویت اجتماعی ریچارد جنکینز
۳۹.....	نظریه هویت آنتونی گیدنز

- ۴۱..... نظریه هویت استوارت هال
- ۴۲..... نظریه هویت اجتماعی تاجفل و ترنر
- ۴۵..... نظریه هویت چنتال موفی

فصل دوم: فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی اینترنتی

- ۴۸..... فناوری‌های نوین و عصر دوم رسانه‌ها
- ۵۳..... مفهوم جامعه شبکه‌ای
- ۵۷..... زمان، مکان و فضا
- ۵۸..... فضای مجازی
- ۶۲..... ویژگی‌های فضای مجازی
- ۶۳..... نامتعادل‌سازی حواس
- ۶۴..... دگرگون‌سازی ادراک
- ۶۵..... فضای نامحدود
- ۶۵..... انعطاف هویتی
- ۶۸..... کاهش مسئولیت اجتماعی
- ۶۸..... برابرسازی پایگاه اجتماعی
- ۶۹..... عدم قابلیت کنترل
- ۷۰..... پوشیده بودن
- ۷۱..... فرا متغیرهای فضای مجازی
- ۷۵..... وب ۲
- ۷۸..... ابزارهای وب ۲
- ۹۱..... کارکردهای شبکه‌های اجتماعی مجازی
- ۹۲..... اجزای شبکه‌های اجتماعی مجازی
- ۹۵..... معرفی برخی از شبکه‌های اجتماعی مجازی
- ۹۵..... فیسبوک
- ۱۰۰..... توییتر
- ۱۰۲..... یوتیوب

فصل سوم: فضای مجازی و هویت

۱۱۰	رسانه پست مدرن (دگرسازی در شکل هویت)
۱۱۳	فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی و هویت
۱۱۵	فضای مجازی و هویت
۱۲۱	نظریه‌های اجتماعی با رویکرد مثبت (نظریه‌های خوش‌بینانه)
۱۲۳	نظریه‌های اجتماعی با رویکرد منفی (نظریه‌های بدبینانه)
۱۲۴	نظریه‌های اجتماعی میانه‌رو (مرکب)
۱۲۷	برساخت هویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی
۱۳۰	بحران هویت در عرصه فضای مجازی
	فصل چهارم: نگاهی بر یافته‌های پیمایش آنلاین پیرامون تاثیر فضای مجازی بر ابعاد هویت
۱۳۴	مقدمه
۱۳۴	فضای مجازی و هویت شخصی مدرن دختران و زنان
۱۳۶	فضای مجازی و هویت خانوادگی
۱۳۷	فضای مجازی و هویت دینی
۱۳۸	فضای مجازی و هویت ملی
۱۴۰	فضای مجازی و هویت قومی
۱۴۲	فضای مجازی و هویت فرهنگی
۱۴۴	فضای مجازی و هویت جنسیتی
۱۴۵	فضای مجازی و هویت بدنی (تصور و مدیریت بدن)
۱۴۸	فضای مجازی و هویت مصرفی
۱۵۰	فضای مجازی و هویت مدرن
۱۵۰	خود افشاگری و تخلیه عاطفی و هیجانی
۱۵۱	کسب توانمندی‌های روز؛ پنجره‌ای سوی فضای جهانی
۱۵۲	پیشنهادهای و ارائه راهکار
۱۵۶	منابع

«خود»، «هویت» و «دیگری» از مفاهیم محوری در اندیشه و فرهنگ انسانی محسوب می‌شوند. انسان‌ها همواره بر آن بوده‌اند که شباهت‌ها و تفاوت‌هایشان را با سایر هم‌نوعان خود بشناسند و با مقایسه خود با دیگران، جایگاه خود را در جهان اجتماعی مجسم کنند. هویت از نیازهای روانی انسان و پیش‌نیاز هر گونه زندگی اجتماعی است. بدون چارچوبی برای تعیین هویت، افراد همانند یکدیگر خواهند بود و هیچ کدام از آن‌ها نمی‌توانند به‌صورتی معنادار و پایدار با دیگران ارتباط و پیوند یابند. همچنین، جوامع انسانی نیز در صورتی به عنوان یک جامعه مستقل شناخته می‌شوند که از دیگر جوامع تمایز و تفاوت داشته باشند. در واقع، بدون وجود شباهت‌ها و تفاوت‌ها، افراد یک جامعه امکان برقراری ارتباطی معنادار و مستمر را میان خود و جوامع دیگر نخواهند داشت.

اصولاً زندگی اجتماعی بدون وجود راهی برای دانستن این‌که دیگران کیست‌اند و بدون نوعی درک از این‌که خود ما کیستیم، غیرقابل تصور است. آگاهی به وجود «خود» و پی بردن به کیستی و هویت خود از خلال ارتباط با دیگر جوامع و مردمان به‌وجود می‌آید. کسی که هویت خود را تعریف می‌کند نه تنها می‌گوید که چه کسی هست، بلکه این را هم مشخص می‌کند که چه کسی نیست. بنابراین، می‌توان گفت که هویت به آگاهی شخص و اجتماع از جایگاهش در جهان برمی‌گردد و از این حیث هویت امری آگاهانه است و شامل گزینش‌های داوطلبانه و عاداتی می‌شود که هرگز زیر سوال نمی‌روند.

امروزه بحث‌های زیادی در مورد روابط متقابل میان دو حد نهایی برون مرزی و درون مرزی؛ یعنی تأثیرات جهانی و هویت شخصی وجود دارد. برای مثال، کاستلز^۱ معتقد است که تغییرات و دگرگونی‌های عمیقی که فناوری‌های اطلاعات موجب آن را فراهم کرده‌اند

تغییرات اجتماعی عمیقی را مانند سست شدن پدرسالاری، محلی شدن جنبش‌های اجتماعی، بحران مشروعیت نظام‌های سیاسی و محوریت یافتن مسائل زیست محیطی به وجود آورده است. این تغییرات ناگهانی، تند، حیرت‌انگیز و ریشه‌ای باعث شده است افراد از نو حول هویت‌های بنیادین، نظیر هویت‌های ملی و دینی گردهم آیند تا در شرایطی که منطق آن دود شدن و به هوا رفتن هر آنچه که سخت و استوار است، برای خود جهان معناداری خلق کنند.

به اعتقاد کاستلز، ساختار جوامع امروزی به نحو روزافزونی پیرامون تقابل دو قطبی میان شبکه و خویش شکل می‌گیرد. به بیان دیگر در فضای اطلاعاتی امروز جهان، هویت فرد در ارتباط تنگاتنگی با جریانات جهانی شکل می‌گیرد. در واقع، می‌توان گفت دیالکتیک فرد-جهان یا هویت شخصی و فضاهای اطلاعاتی به شکل تعامل، تقابل، مقاومت، پذیرش، انتقاد و تفسیر از مسائل بسیار مهم و چالش‌انگیزی است که مورد تحلیل نظریه‌پردازان اجتماعی قرار گرفته است که طرح اندیشه‌ورزانه آن و تلاش برای پاسخ به مسائل جالب و حیرت‌انگیز آن، ویژگی و مختصات دنیای مدرن را آشکار می‌کند.

امروزه اهالی منزوی‌ترین و دور افتاده‌ترین واحدهای اجتماعی جهان، تحت تاثیر تغییرات دگرگونی‌هایی واقع شده‌اند که به وسیله انقلاب‌های اطلاعاتی و ارتباطی و مواردی از این قبیل به وجود آمده‌اند؛ به‌طوری که می‌توان گفت که جهانی نو در این هزاره در حال شکل‌گیری است. ایران نیز جامعه‌ای در حال گذر یا در حال توسعه است؛ در چنین جامعه‌ای با گسترش شهرنشینی، تحرکات جمعیتی و اجتماعی، رشد فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی هم‌چون اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی به منظور کسب اطلاعات و آگاهی‌های بیشتر و تشدید تعاملات بین فرهنگ‌ها باعث شده که اغلب مردم در برابر الگوهای محلی و جهانی متفاوت و بعضاً متعارضی قرار بگیرند. تحت تاثیر این عوامل، ابعاد متفاوت زندگی افراد به‌طور کلی دگرگون و متحول شده است. یکی از مهم‌ترین ابعاد زندگی افراد که بدون تردید بیشترین تاثیر را پذیرفته است، بعد هویتی افراد می‌باشد. زیرا رشد سریع وسایل اطلاعاتی و ارتباطی و دسترسی همگانی به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، منابع هویت را دگرگون ساخته است؛ به‌طوری که افراد در دنیای کنونی با منابع بی‌شمار

هویتی مواجه گشته‌اند و این امر منجر به دگرگونی‌های عمیقی در نحوه رفتار و نگرش افراد در سطوح مختلف اجتماع شده است. در این بین جوانان بیشتر از هر قشری تحت تاثیر این پدیده‌ها قرار گرفته‌اند. به همین دلیل هدف نوشتار حاضر، مطالعه دقیق و موشکافانه پیامدهای شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هویت اجتماعی جوانان ایرانی است.

پویان احيائي
زمستان ۱۳۹۳

www.ketab.ir